

بررسی خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران

نگین فلاح حقیقی^{۱*}، احمد رضوانفر^۲، خلیل کلانتری^۳ و سید مصطفی رضوی^۴
۱، دانش آموخته دکتری آموزش کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، ۲، ۳، اساتید پردیس
کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، ۴، استادیار دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران
(تاریخ دریافت: ۸۹/۵/۳۰ - تاریخ تصویب: ۸۹/۱۲/۴)

چکیده

هدف این پژوهش بررسی خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران بود که در چهارچوب پژوهش‌های توصیفی - پیمایشی به انجام رسید. جامعه آماری این پژوهش دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران بودند که ۱۲۳ نفر از آنان با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه بود که پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برآورد شد که مقدار آن ۰/۸۰ بود. روایی پرسشنامه با بررسی نظرات اساتید پردیس کشاورزی و دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تایید گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام گرفت. نتایج حاکی از آن بود که حدود ۷۰ درصد از دانشجویان دارای روحیه کارآفرینی بالا و متوسط بودند و انگیزه پیشرفت، کنترل درونی، ریسک‌پذیری و خلاقیت دانشجویان در سطح بالایی قرار داشت، ولی تحمل ابهام در سطح پایینی بود. دانشجویان دختر و پسر از نظر خلاقیت و تحمل ابهام با یکدیگر تفاوت داشته و پسران از روحیه کارآفرینی بالاتری نسبت به دختران برخوردار بودند. همچنین روحیه کارآفرینی دانشجویان دکتری نسبت به دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد بالاتر بود. بین سن و روحیه کارآفرینی رابطه معنی‌داری یافت نشد.

واژه‌های کلیدی: خصوصیات کارآفرینانه، نیاز به پیشرفت، کنترل درونی، ریسک‌پذیری، خلاقیت، تحمل ابهام.

مقدمه

حرفه‌ای و مدیریتی و با پیشرفت‌های پژوهشی، فناورانه و علمی که به ارمان می‌آورند زمینه را برای رشد و توسعه اقتصادی فراهم می‌سازند (Woodhall, 1992). هم‌اکنون نیز بر اساس دغدغه‌های دانایی‌پروری ملی، به نوعی تحول نهادی انقلاب‌گونه در کل اهداف و فرآیندهای دانشگاهی نیاز است تا این نهاد به طور شایسته‌ای وظیفه خویش را که ارتقای فرزندی و بالندگی ملی است، به انجام رساند (Maxwell, 2003).

امروزه تمامی نظام‌های بشرساخت به نوعی تغییر و تحولات سریعی را تجربه می‌کنند و در این میان دانشگاه‌ها که همواره مدعی تربیت نیروی انسانی برای توسعه هستند از این قاعده مستثنی نمی‌باشند. در واقع دانشگاه‌ها عهده‌دار نوع مهمی از سرمایه‌گذاری در منابع انسانی هستند که با فراهم‌سازی زمینه بالندگی دانش، مهارت و نگرش نیروی انسانی در حوزه‌های فنی،

دانشگاهی ضرورت توجه به امر توسعه کارآفرینی در دانشگاه‌های کشور و ایجاد و تقویت خصوصیات کارآفرینانه در میان دانشجویان، بالخصوص دانشجویان دانشگاه‌ها و دانشکده‌های کشاورزی را به عنوان راهکاری اثربخش، بیش از پیش ضروری ساخته است.

کارآفرینی همان فرآیند تاسیس یک کسب و کار بر مبنای یک فکر و ایده نو است که در آن یک یا گروهی از افراد که به آنان کارآفرین گفته می‌شود، فرصتی نوین را کشف کرده و یا خلق می‌کنند و بر پایه آن شرکت یا مؤسسه‌ای را بنیان نهاده و وارد عرصه بازار و رقابت می‌شوند (Bart, 2006). یکی از اهداف تاسیس مراکز آموزش عالی نیز آماده‌سازی دانش‌آموختگان برای محیط کار و کارآفرینی است که البته موفقیت دانش‌آموختگان در این زمینه، به مهارت‌های تخصصی و فردی آنان نیز بستگی دارد. در واقع دانش‌آموختگان موفق کسانی هستند که نه فقط به مهارت‌های تخصصی مجهزند، بلکه مهارت‌هایی چون خلاقیت، نوآوری، ریسک‌پذیری، تحمل‌ابهام، توفیق‌طلبی و اعتماد به نفس به طور نسبی در آنان نهفته باشد و دانشگاه‌ها نیز به پرورش این مهارت‌ها بپردازند (Arasteh, 2003). تا زمانی که این خصوصیات در دانشجویان پرورش نیابند، ایده‌های نو و برنامه‌ریزی برای عملیاتی کردن آنها و به‌طور کلی بهره‌برداری بهینه از تخصص و در نهایت کارآفرینی امکان‌پذیر نخواهد بود. بر این اساس پژوهش حاضر با هدف بررسی خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران انجام گرفت تا با ارایه تحلیلی از وضعیت دانشجویان در این زمینه راه‌گشای مناسبی برای مدیران و تصمیم‌گیرندگان در تدوین برنامه‌های منظم جهت توسعه کارآفرینی دانشگاهی باشد. انگیزه پیشرفت (McClelland, 1961; Hornaday & Aboud, 1974; Liles, 1971); مرکز کنترل درونی (Timmons, 1978); تمایل به مخاطره‌پذیری (McClelland, 1961); نوآوری و خلاقیت (Schumpeter, 1980; Brockhaus, 1980); و تحمل‌ابهام (Fry, 1993; Rissal, 1934); و تحمل‌ابهام (Jennings, 1994; Tropman & Morningstar, 1989); پنج خصوصیت اصلی کارآفرینانه هستند که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

این در حالی است که بر اساس شاخص‌های توسعه انسانی، شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران به گونه‌ای شده‌است که لزوم توجه به حل مشکلات و تنگناها در حال و آینده را طلب می‌کند. ایران در میان کشورهای جهان، با کسب امتیاز توسعه انسانی ۰/۷۲۱، در رتبه ۹۸ جای دارد (UNDP, 2002). این شاخص‌ها ترکیبی از سه عنصر اصلی میزان تحصیلات، توزیع درآمد و متوسط طول عمر می‌باشند. در این رتبه‌بندی کشورهای که امتیاز شاخص توسعه انسانی آنها بین ۱-۰/۸ است از کشورهای دارای توسعه انسانی بالا به شمار می‌روند، کشورهایی با امتیاز بین ۰/۷۹۹-۰/۵ دارای توسعه انسانی متوسط و کشورهایی با امتیاز بین ۰/۴۹۹-۰ دارای توسعه انسانی پایین ارزیابی می‌شوند. بنا به گزارش سالانه سازمان ملل، ایران، همانند بسیاری از کشورها با معضل بیکاری روبه‌رو بوده و باید با هدف توسعه انسانی در جهت ایجاد اشتغال به عنوان یکی از محورهای اصلی توسعه کوشش نماید (HDR, 2002). در این میان، یکی از مهم‌ترین گروه‌هایی که با معضل بیکاری در ایران مواجه‌اند، جامعه دانش‌آموختگان دانشگاهی می‌باشند. بر اساس آمار، تعداد دانشجویان کشور در طول ۲۰ سال گذشته از افزایش چشمگیری برخوردار بوده است اما کیفیت دانش‌آموختگان و سازگاری تخصصی آنها با نیازهای جامعه هنوز در هاله‌ای از ابهام قرار دارد، چنان که هم اکنون شاهد هستیم بسیاری از دانش‌آموختگان دارای توانمندی‌ها و مهارت‌های لازم برای بهبود زندگی خود و دیگران نیستند که نتیجه این امر افزایش تعداد دانش‌آموختگان و در عین حال ناکامی آنان برای فعالیت در رشته‌های تحصیلی خود، افزایش نارضایتی از نظام آموزش عالی و ناکامی دولت در حل این مشکلات بوده است (Arasteh, 2003). در رابطه با دانش‌آموختگان بخش کشاورزی، برآوردها نشان می‌دهد که نیاز بازار کار کشاورزی سالانه حداکثر ۱۱۰ هزار نفر دانش‌آموخته از رشته‌های کشاورزی است، در حالی که ۲۳۰ هزار نفر هر ساله از رشته‌های کشاورزی در دانشگاه‌های کشور دانش‌آموخته می‌شوند و بر این اساس هر ساله حدود ۲۵ تا ۵۲ درصد از فارغ‌التحصیلان این بخش بیکار می‌مانند (Farahani, 2010). که وجود چنین معضلی در میان دانش‌آموختگان

موثر بوده است. Sharifzadeh & Zamani (2008) به این نتیجه رسیده‌اند که بین دانشجویان سال دوم و سال چهارم و دانشجویان دختر و پسر در دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز، از نظر سطح روحیه کارآفرینی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر با هدف بررسی خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان رشته‌های کشاورزی و در چهارچوب کلی پژوهش‌های توصیفی-پیمایشی به انجام رسیده است. به منظور بررسی خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان، ۵ خصوصیت اساسی انگیزه پیشرفت، کنترل درونی، ریسک‌پذیری، نوآوری و تحمل ابهام مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. جامعه آماری این پژوهش دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران بودند که بر اساس فرمول کوکران تعداد ۱۲۳ نفر از آنان با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب انتخاب و با استفاده از ابزار پرسشنامه مورد مطالعه قرار گرفتند. به منظور تشخیص پایایی ابزار پژوهش، تعداد ۳۰ پرسشنامه به‌طور تصادفی بین ۳۰ نفر از دانشجویان پیش‌آزمون شد و سپس از ضریب آلفای کرونباخ برای سنجش پایایی استفاده گردید که مقدار آن ۰/۸۰ برآورد شد که برای انجام پژوهش در حد بسیار خوبی بود. روایی پرسشنامه نیز با بررسی نظرات اساتید پردیس کشاورزی و دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تایید گردید. پس از اعمال نظر، تصحیح و تکمیل پرسشنامه‌ها در جامعه آماری مورد نظر، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۵ انجام گرفت. در تحلیل داده‌ها از دو روش توصیفی و استنباطی استفاده شده است که از جمله این روش‌ها می‌توان به فراوانی، درصد، میانگین، انحراف‌معیار، آزمون‌های مقایسه‌ای t ، تحلیل واریانس یک‌طرفه^۱ و تحلیل همبستگی پیرسون اشاره نمود.

نتایج و بحث

بر اساس نتایج حاصل از پژوهش میانگین سن دانشجویان مورد مطالعه ۲۵ سال، حداقل سن

Kuratko & Hodgetts (1995) معتقدند ویژگی‌هایی که به موفقیت کسب و کارهای کوچک کمک می‌کنند عبارتند از داشتن توانایی تکنیکی و ذهنی، مهارت‌های ارتباطات انسانی، انگیزه پیشرفت و خلاقیت.

Rissel (1992) در پژوهشی خلاقیت و نوآوری را موثرترین ویژگی در انجام فعالیت‌های کارآفرینانه عنوان کرده است. Turnbull et al. (2001) انگیزه اصلی دانشجویان و دانش‌آموزان در زمینه کارآفرینی در انگلیس را فرصتی برای ریسک کردن، آزادی، سودآوری اقتصادی و کنترل بر زندگی خود می‌داند. Postigo (2002) در طی پژوهشی در بین دانشجویان آرژانتینی به این نتیجه رسیده است که از نظر دانشجویان مهم‌ترین دوره‌ها برای آموزش کارآفرینی، دوره‌های آموزش خلاقیت و نوآوری است. Howard (2004) در پژوهشی در بررسی تاثیر توسعه قابلیت‌های کارآفرینی (انگیزه پیشرفت، کنترل درونی، ریسک‌پذیری، خلاقیت و استقلال‌طلبی) به این نتیجه رسید که رابطه مستقیمی بین این قابلیت‌ها و توانایی کارآفرینی افراد وجود دارد.

Khedmati (2001) به بررسی زمینه بروز ویژگی‌های کارآفرینی پرداخت و به این نتیجه رسید که انگیزه پیشرفت، کنترل درونی، ریسک‌پذیری و استقلال‌طلبی دانش‌آموزان دبیرستان‌های پسرانه کرج از میانگین بیشتر بوده است. Broumandnasab (2003) در پژوهشی به این نتیجه رسیده است که بین ویژگی‌های انگیزه پیشرفت و خلاقیت با گرایش به کارآفرینی رابطه معنی‌داری وجود دارد. Azizi (2004) در پژوهشی رابطه معنی‌داری را بین متغیرهای انگیزه پیشرفت، کنترل درونی، ریسک‌پذیری، استقلال‌طلبی و خلاقیت دانشجویان سال آخر کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی با کارآفرین بودن آنها یافته است.

Mashayekh (2004) در پژوهشی به این نتیجه رسید که بین سطح سواد پدر و مادر و روحیه کارآفرینی، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و همچنین تفاوت معنی‌داری بین روحیه کارآفرینی دانشجویان رشته‌های مختلف وجود دارد. Eskandari (2006) به این نتیجه رسید که ویژگی‌های روانشناختی افراد بر عملکرد کارآفرینانه دانش‌آموختگان کشاورزی

1. One Way ANOVA

تنها ۱۲ نفر از دانشجویان، خود این افراد بودند، ۸۰ نفر کاملاً توسط خانواده تامین مالی می‌شدند و ۳۱ نفر منبع تامین مالی خود را هم خانواده و هم خود معرفی نمودند. از نظر متغیر سطح تحصیلات پدر، ۷۴ نفر از دانشجویان سطح تحصیلات پدرشان را زیر دیپلم، ۱۸ نفر دیپلم و ۳۱ نفر فوق‌دیپلم و بالاتر عنوان نمودند. این در حالی بود که سطح تحصیلات مادر ۸۴ نفر از دانشجویان زیر دیپلم، ۳۱ نفر دیپلم و ۸ نفر فوق‌دیپلم و بالاتر بود. توزیع فراوانی ویژگی‌های فردی دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران مطابق جدول (۱) خلاصه گردیده است.

دانشجویان ۱۸ و حداکثر سن آنها ۳۱ سال بود. از ۱۲۳ دانشجویی مورد بررسی در این پژوهش، ۷۴ نفر (۶۰/۲ درصد) دختر و ۴۹ نفر (۳۹/۸ درصد) پسر بودند. ۹۶/۷ درصد از نمونه مورد بررسی مجرد و ۳/۳ درصد متأهل بودند. ۳۲ نفر (۲۶/۰ درصد) از دانشجویان در مقطع کارشناسی، ۵۵ نفر (۴۴/۷ درصد) در مقطع کارشناسی ارشد و ۳۶ نفر (۲۹/۳ درصد) در مقطع دکتری مشغول به تحصیل بودند. از نظر وضعیت شغلی، ۱۱۱ نفر از دانشجویان مورد بررسی (۹۰/۲ درصد) غیرشاغل بودند، ۸ نفر (۶/۵ درصد) در شغل مرتبط با رشته تحصیلی و ۴ نفر (۳/۳ درصد) در شغل غیر مرتبط با رشته تحصیلی به کار اشتغال داشتند. این در حالی بود که منبع درآمد

جدول ۱- توزیع فراوانی ویژگی‌های فردی دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران

متغیر	مقوله‌ها (طبقه‌ها)	فراوانی	درصد	نما
جنسیت	دختر	۷۴	۶۰/۲	دختر
	پسر	۴۹	۳۹/۸	
وضعیت تأهل	مجرد	۱۱۹	۹۶/۷	مجرد
	متاهل	۴	۳/۳	
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۳۲	۲۶/۰	کارشناسی ارشد
	کارشناسی ارشد	۵۵	۴۴/۷	
	دکتری	۳۶	۲۹/۳	
وضعیت شغلی	غیرشاغل	۱۱۱	۹۰/۲	غیرشاغل
	شاغل در کار مرتبط با رشته تحصیلی	۸	۶/۵	
	شاغل در کار غیر مرتبط با رشته تحصیلی	۴	۳/۳	
منبع درآمد	دانشجو	۱۲	۹/۸	خانواده
	خانواده	۸۰	۶۵/۰	
	هم دانشجو و هم خانواده‌اش	۳۱	۲۵/۲	
سطح تحصیلات پدر	زیردیپلم	۷۴	۶۰/۲	زیردیپلم
	دیپلم	۱۸	۱۴/۶	
	فوق‌دیپلم	۳۱	۲۵/۲	
سطح تحصیلات مادر	زیردیپلم	۸۴	۶۸/۳	زیردیپلم
	دیپلم	۳۱	۲۵/۲	
	فوق‌دیپلم	۸	۶/۵	

کشاورزی بودند. در این میان دانشجویان رشته باغبانی و فضای سبز با ۱۸/۷ درصد، بیشترین تعداد پاسخگویان را تشکیل می‌دادند.

همان‌طور که در جدول (۲) ملاحظه می‌گردد دانشجویان پاسخگو از ۱۰ رشته تحصیلی مختلف بودند که ۵۷/۷ درصد از آنان از دانشکده علوم و مهندسی

دارای خصوصیت مورد نظر در سطح پایین طبقه‌بندی شدند. در مورد سه خصوصیت کنترل درونی، ریسک‌پذیری و تحمل ابهام نیز معیار طبقه‌بندی نمره ۹ بود. افرادی با نمره بالاتر از ۹ در گروه افراد دارای خصوصیت مورد نظر در سطح بالا طبقه‌بندی شدند و افراد با نمره کمتر از ۹ در گروهی قرار گرفتند که صفت مورد نظر در آنان در سطح پایینی قرار داشت. بر اساس جدول، ۹۱/۹ درصد از دانشجویان دارای انگیزه پیشرفت بالا، ۹۱/۱ درصد دارای کنترل درونی بالا، ۷۳/۲ درصد دارای ریسک‌پذیری بالا و ۶۹/۹ درصد دارای خلاقیت بالا هستند. این در حالی است که میزان خصوصیت تحمل ابهام در ۶۹/۱ درصد از دانشجویان در حد پایینی قرار داشت.

جدول ۳- توزیع فراوانی وضعیت خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان

خصوصیت کارآفرینانه	سطح خصوصیت کارآفرینانه	فراوانی	درصد
نیاز به پیشرفت	پایین	۱۰	۸/۱
	بالا	۱۱۳	۹۱/۹
کنترل درونی	پایین	۱۱	۸/۹
	بالا	۱۱۲	۹۱/۱
ریسک‌پذیری	پایین	۳۳	۲۶/۸
	بالا	۹۰	۷۳/۲
خلاقیت	پایین	۳۷	۳۰/۱
	بالا	۸۶	۶۹/۹
تحمل ابهام	پایین	۸۵	۶۹/۱
	بالا	۳۸	۳۰/۹

برای اندازه‌گیری روحیه کارآفرینی از ۱۷ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شد. در نتیجه دانشجویی که در رابطه با هر ۱۷ گویه در پایین‌ترین حد ممکن بود، نمره ۱۷ را کسب نموده و دانشجویی که در مورد هر ۱۷ گویه در بالاترین حد ممکن قرار داشت، نمره ۸۵ کسب نمود. بر اساس یافته‌های پژوهش، حداقل نمره اخذ شده توسط دانشجویان ۴۲ و حداکثر نمره ۸۵ بود. این در حالی بود که نمره میانگین برای این صفت ۶۱/۳۹ و انحراف‌معیار ۸/۰۱ بود. در ادامه به‌منظور بررسی خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان به تفکیک

جدول ۲- توزیع فراوانی دانشجویان پاسخگو به تفکیک گروه‌های آموزشی و دانشکده‌ها

گروه‌های دانشکده مهندسی و فناوری کشاورزی فراوانی درصد	فراوانی	درصد
مهندسی آبیاری و آبادانی	۱۰	۸/۱
مهندسی علوم خاک	۸	۶/۵
مهندسی مکانیک ماشین‌های کشاورزی	۶	۴/۹
علوم و مهندسی صنایع غذایی	۶	۴/۹
کل دانشکده مهندسی و فناوری کشاورزی	۳۰	۲۴/۴
گروه‌های دانشکده علوم و مهندسی کشاورزی فراوانی درصد	فراوانی	درصد
زراعت و اصلاح نباتات	۱۷	۱۳/۹
علوم دامی	۱۵	۱۲/۲
مهندسی علوم باغبانی و فضای سبز	۲۳	۱۸/۷
گیاهپزشکی	۱۶	۱۳/۰
کل دانشکده علوم و مهندسی کشاورزی	۷۱	۵۷/۷
گروه‌های دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی فراوانی درصد	فراوانی	درصد
اقتصاد کشاورزی	۹	۷/۳
ترویج و آموزش کشاورزی	۱۳	۱۰/۶
کل دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی	۲۲	۱۷/۹
کل پردیس کشاورزی	۱۲۳	۱۰۰

در این پژوهش خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان با استفاده از ۱۷ گویه که بیانگر ۵ ویژگی اساسی کارآفرینی بود، مورد بررسی قرار گرفت. دو ویژگی نیاز به پیشرفت و خلاقیت، هر یک با استفاده از ۴ گویه در قالب طیف ۵ سطحی لیکرت و سه ویژگی کنترل درونی، ریسک‌پذیری و تحمل ابهام هر یک با استفاده از ۳ گویه در قالب طیف ۵ سطحی لیکرت مورد سنجش قرار گرفتند. در مورد هر گویه، نمره ۱ بیانگر کمترین میزان و نمره ۵ بیانگر بالاترین میزان وجود صفت مورد نظر در دانشجویان پاسخگو بود. در نهایت از مجموع نمرات دانشجویان در رابطه با صفات کارآفرینانه مذکور، برای انجام تحلیل‌های بعدی استفاده گردید. همان‌طور که در جدول (۳) ملاحظه می‌گردد، خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان در دو سطح بالا و پایین گروه‌بندی گردید. در مورد هر صفت معیار طبقه‌بندی، نمرات میانگین و انحراف‌معیار و مقدار حداقل و حداکثر نمرات صفات بود. به‌طوری‌که برای دو صفت نیاز به پیشرفت و خلاقیت، نمره ۱۲ به عنوان معیار طبقه‌بندی قرار گرفت. دانشجویانی که نمره بالاتر از ۱۲ کسب کردند در گروه افراد دارای خصوصیات نیاز به پیشرفت و خلاقیت بالا و افرادی که نمره کمتر از ۱۲ کسب نمودند، در گروه افراد

دانشکده‌های پرديس کشاورزی دانشگاه تهران، از میانگین نمرات روحیه کارآفرینی دانشجویان در هر دانشکده استفاده شد. از آزمون F نیز به منظور مقایسه میانگین روحیه کارآفرینانه دانشجویان به تفکیک

دانشکده‌های پرديس کشاورزی دانشگاه تهران، از میانگین نمرات روحیه کارآفرینی دانشجویان در هر دانشکده استفاده شد. از آزمون F نیز به منظور مقایسه میانگین روحیه کارآفرینانه دانشجویان به تفکیک

جدول ۴- مقایسه میانگین روحیه کارآفرینانه دانشجویان به تفکیک دانشکده‌های پرديس کشاورزی دانشگاه تهران

ویژگی مورد بررسی	دانشکده	میانگین	انحراف معیار	F	P
روحیه کارآفرینی دانشجویان	دانشکده مهندسی و فناوری کشاورزی (۱)	۶۲/۴۳	۶/۸۳	۰/۷۷۴	۰/۴۶۴
	دانشکده علوم و مهندسی کشاورزی (۲)	۶۱/۴۶	۸/۲۲		
	دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی (۳)	۵۹/۶۸	۸/۳۴		
کل		۶۱/۳۸	۷/۹		

روحیه کارآفرینی، در سه مقوله بالا، متوسط و پایین، ارایه گردیده است.

بر اساس جدول (۵)، ۲۸/۴ درصد از دانشجویان دارای روحیه کارآفرینی بالا، ۴۱/۵ درصد دارای روحیه کارآفرینی متوسط و ۳۰/۱ درصد دارای روحیه کارآفرینی پایین بودند. معیار طبقه‌بندی بر اساس نمرات میانگین (۶۱/۳۹)، انحراف معیار (۸/۰۱)، حد بالا و حد پایین نمره روحیه کارآفرینی دانشجویان بود، به گونه‌ای که افراد دارای نمرات مساوی و کمتر از ۵۷ در گروه روحیه کارآفرینی پایین، افرادی که نمره آنان بین ۵۸ تا ۶۴ بود در گروه روحیه کارآفرینی متوسط و دانشجویانی که نمره مساوی و بیشتر از ۶۵ کسب نمودند در گروه روحیه کارآفرینی بالا طبقه‌بندی شدند. بر اساس جدول (۳)، ۵ خصوصیت کارآفرینی (نیاز به پیشرفت، کنترل درونی، ریسک‌پذیری، خلاقیت و تحمل ابهام)، ترجیحاً در دو گروه بالا و پایین طبقه‌بندی شدند (که البته طبقه‌بندی صفات مذکور در سه مقوله بالا، متوسط و پایین نیز بلا مانع می‌باشد). در جدول ذیل طبقه‌بندی

جدول ۵- توزیع فراوانی دانشجویان بر اساس روحیه کارآفرینی

روحیه کارآفرینی	فراوانی	درصد	درصدتجمعی
روحیه کارآفرینی بالا	۳۵	۲۸/۴	۲۸/۴
روحیه کارآفرینی متوسط	۵۱	۴۱/۵	۶۹/۹
روحیه کارآفرینی پایین	۳۷	۳۰/۱	۱۰۰
کل	۱۲۳	۱۰۰	

به منظور بررسی خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان دختر و پسر از آزمون t استفاده شد. بر اساس جدول (۶)، در مورد دو خصوصیت خلاقیت و تحمل ابهام و بطورکلی در روحیه کارآفرینی، پسران، در سطح معنی‌داری ۵ درصد، از میانگین بالاتری نسبت به دختران برخوردار بودند.

جدول ۶- مقایسه ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان دختر و پسر

خصوصیت کارآفرینانه	جنسیت	میانگین	انحراف معیار	آماره t	سطح معنی‌داری
نیاز به پیشرفت	دختر	۱۵/۷۸	۱/۹۵	۰/۳۸۵	۰/۷۰۲
	پسر	۱۵/۶۱	۲/۶۹		
کنترل درونی	دختر	۱۱/۷۳	۱/۹۶	-۱/۷۶	۰/۰۸۱
	پسر	۱۲/۳۵	۱/۸۲		
ریسک‌پذیری	دختر	۱۰/۹۰	۲/۵۲	-۱/۸۷	۰/۰۶۴
	پسر	۱۱/۷۵	۲/۳۷		
خلاقیت	دختر	۱۳/۲۰	۲/۲۶	* -۲/۴۱	۰/۰۱۸
	پسر	۱۴/۲۶	۲/۵۹		
تحمل ابهام	دختر	۸/۵۹	۱/۶۲	* -۱/۹۹	۰/۰۴۸
	پسر	۹/۲۶	۲/۰۹		
روحیه کارآفرینی	دختر	۶۰/۱۱	۷/۴۲	* -۲/۱۴	۰/۰۳۵
	پسر	۶۳/۲۴	۸/۵۳		

* معنی‌داری در سطح ۵ درصد

مقدار در مورد پسران ۷۹/۵۹ درصد برآورد گردید که بیانگر بالاتر بودن خصوصیات کارآفرینانه پسران نسبت به دختران بود.

همان‌طور که در جدول (۷) ملاحظه می‌گردد، ۶۳/۵۲ درصد از دختران در گروه افراد دارای روحیه کارآفرینی بالا و متوسط قرار گرفتند که این

جدول ۷- توزیع فراوانی گروه‌بندی کارآفرینانه دانشجویان دختر و پسر

گروه‌بندی کارآفرینانه	دختر		پسر		کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کارآفرینی بالا	۱۷	۲۲/۹۷	۳۵	۳۶/۷۳	۵۲	۲۸/۴۶
کارآفرینی متوسط	۳۰	۴۰/۵۵	۵۱	۷۹/۵۹	۸۱	۴۱/۴۶
کارآفرینی پایین	۲۷	۳۶/۴۸	۳۷	۲۰/۴۱	۶۴	۳۰/۰۸
کل	۷۴	۱۰۰	۱۲۳	۱۰۰	۱۹۷	۱۰۰

سطح معنی‌داری ۵ درصد اختلاف معنی‌داری داشتند که در هر مورد دانشجویان دکتری دارای میانگین بالاتری نسبت به سایر مقاطع بودند.

بر اساس نتایج جدول (۸)، دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی، در خصوصیت نیاز به پیشرفت در سطح معنی‌داری ۱ درصد، خلاقیت، تحمل ابهام و بطورکلی روحیه کارآفرینی، در

جدول ۸- مقایسه ویژگی‌های کارآفرینانه دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی و مقایسه زوجی گروه‌ها با آزمون LSD

ویژگی کارآفرینانه	مقطع	میانگین	انحراف معیار	F	P	مقایسه زوجی گروه‌ها با آزمون LSD
نیاز به پیشرفت	کارشناسی (۱)	۱۴/۹۷	۱/۷۱	۸/۳۸**	۰/۰۰۰	-
	کارشناسی ارشد (۲)	۱۵/۳۶	۱/۹۹			
	دکتری (۳)	۱۶/۹۲	۲/۶۳			
کنترل درونی	کارشناسی (۱)	۱۲/۳۱	۱/۵۵	۰/۶۹	۰/۵۰۴	-
	کارشناسی ارشد (۲)	۱۱/۸۲	۲/۰۲			
	دکتری (۳)	۱۱/۹۲	۲/۰۷			
ریسک‌پذیری	کارشناسی (۱)	۱۰/۹۰	۲/۳۸	۰/۴۸	۰/۶۲۱	-
	کارشناسی ارشد (۲)	۱۱/۲۸	۲/۶۴			
	دکتری (۳)	۱۱/۵۰	۲/۳۷			
خلاقیت	کارشناسی (۱)	۱۳/۱۲	۲/۲۹	۳/۶۹*	۰/۰۲۸	-
	کارشناسی ارشد (۲)	۱۳/۳۳	۲/۰۵			
	دکتری (۳)	۱۴/۵۳	۲/۹۲			
تحمل ابهام	کارشناسی (۱)	۸/۳۱	۱/۲۸	۴/۶۲*	۰/۰۱۲	-
	کارشناسی ارشد (۲)	۸/۷۱	۱/۴۱			
	دکتری (۳)	۹/۵۸	۲/۵۴			
روحیه کارآفرینی	کارشناسی (۱)	۵۹/۴۳	۵/۹۳	۴/۰۹*	۰/۰۱۹	-
	کارشناسی ارشد (۲)	۶۰/۴۴	۶/۳۰			
	دکتری (۳)	۶۴/۴۴	۱۰/۷۰			

** معنی‌داری در سطح ۱ درصد * معنی‌داری در سطح ۵ درصد

جدول ۹- رابطه بین روحیه کارآفرینی و سن (ضریب همبستگی پیرسون)

متغیر مستقل	مقیاس	ضریب همبستگی
سن	فاصله‌ای	۰/۷۴۴

در ادامه با توجه به ضریب همبستگی پیرسون که در جدول (۹) ارائه گردیده است بین سن دانشجویان و روحیه کارآفرینی رابطه مثبت و معنی‌داری یافت نشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

- بر اساس یافته‌های پژوهش حدود ۷۰ درصد از دانشجویان دارای روحیه کارآفرینی بالا و متوسط بودند. این یافته بیانگر آن است که دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران دارای زمینه فردی و روانشناختی مناسبی برای کارآفرینی هستند و دانشگاه با توجه به گرایش کارآفرینانه دانشجویان می‌تواند در جهت هدایت آنان به ایجاد کسب و کارهای کارآفرینانه به راحتی اقدام نماید. و دانشجویان را به ایجاد کسب و کارهای کارآفرینانه تشویق نماید.

- در میان ۵ خصوصیت کارآفرینانه مورد بررسی در دانشجویان، انگیزه پیشرفت، کنترل درونی، ریسک‌پذیری و خلاقیت در سطح بالایی قرار داشتند ولی تحمل ابهام در سطح پایینی وجود داشت. این نتیجه منطبق بر یافته‌های Khedmati (2001) و Ahmed (1985) در مورد سه خصوصیت کنترل درونی، ریسک‌پذیری و خلاقیت است. در مورد خصوصیت ریسک‌پذیری بر خلاف یافته‌های Postigo (2002) بود که نمره ریسک‌پذیری دانشجویان را در سطح پایینی برآورد نموده بود. در مورد ویژگی خلاقیت، یافته‌های پژوهش منطبق بر نتایج Rissel (1992) بود. در مورد دو خصوصیت انگیزه پیشرفت و ریسک‌پذیری نیز بر خلاف نتایج پژوهش Sharifzadeh & Zamani (2008) بود. با توجه به پایین بودن روحیه تحمل ابهام در دانشجویان، که منطبق بر یافته‌های پژوهش Vahedi et al. (2009) بود، پیشنهاد می‌گردد که دانشگاه با برگزاری سمینارها و کلاس‌های آموزشی که توسط افراد موفق در زمینه کارآفرینی برگزار می‌گردد، در جهت آشنا نمودن هرچه بیشتر دانشجویان با مشکلات ایجاد یک کسب و کار کارآفرینانه اقدام نماید تا دانشجویان با کسب تجربیات دیگران، تحمل پذیرش شرایط کاری سخت را در خود بالا ببرند.

- بر اساس نتایج پژوهش، پسران از روحیه کارآفرینی بالاتری نسبت به دختران برخوردار بودند و به‌ویژه در دو خصوصیت خلاقیت و تحمل ابهام اختلاف معنی‌داری در سطح ۵ درصد با دختران داشتند. این یافته منطبق بر نتایج پژوهش Agra (2002) و

Sharifzadeh & Zamani (2008) بوده و بر خلاف نتایج پژوهش Vahedi et al. (2009) می‌باشد که در پژوهش او دختران دارای سطح بالاتری از خلاقیت بودند. بنابراین پیشنهاد می‌گردد تا دست‌اندرکاران پردیس کشاورزی در زمینه کارآفرینی، با توجه به اهمیت خلاقیت و نوآوری و خصوصیت تحمل ابهام در بروز توانایی‌های کارآفرینانه افراد، تلاش کنند تا با ارایه آموزش‌های کارآفرینانه و برگزاری کلاس‌های آموزش خلاقیت و چگونگی کار در شرایط نامعلوم و مبهم به دختران تاکید بیشتری ورزند. از آنجایی که دختران بیش از گذشته وارد صحنه‌های اجتماعی شده‌اند، باید برای کسب مهارت‌های اجتماعی نیز تلاش کنند. یکی از این زمینه‌ها توانایی ایجاد کسب و کارهای کارآفرینانه است که دانشگاه به راحتی می‌تواند در جهت ایجاد زمینه برای کسب این مهارت‌ها شرایط لازم را آماده نماید و از طریق برگزاری کلاس‌ها و ایجاد فرهنگ کارآفرینانه، برای کارآفرین نمودن دانشجویان بالاخص دختران سرمایه‌گذاری نماید.

- بر اساس یافته‌های پژوهش دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی در رابطه با سه خصوصیت نیاز به پیشرفت، خلاقیت و تحمل ابهام، به طور معنی‌داری با یکدیگر تفاوت داشتند. که در این میان دانشجویان دکتری نسبت به دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دارای روحیه کارآفرینی بالاتری بودند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود تا پردیس کشاورزی دانشگاه تهران دروسی را که دارای محتوای مناسب و مرتبط با نیازهای بخش کشاورزی است، با روش تدریس متناسب و با ماهیت کارآفرینانه به دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد ارایه نماید و ضمناً مهارت‌های کارآفرینانه را نیز به دانشجویان آموزش دهد. البته در انتخاب مدرس برای آموزش دروس کارآفرینی باید دقت لازم به عمل آید تا از افرادی برای تدریس استفاده گردد که توانایی لازم برای ارایه آموزش‌های کارآفرینانه را داشته و حتی‌الامکان خود دارای کسب و کار کارآفرینانه‌ای باشند تا با ارایه مثال‌های عملی به دانشجویان آنان را برای راه‌اندازی کسب و کار، هر چه بیشتر راهنمایی و هدایت نمایند.

REFERENCES

1. Agra, R. (2002). Are the women less ambitious than men? GKTscientific, Guys, Kings&S.T. Thomas. Hospitalsschoolof medicine. *Dentistry and biomedical science*. London. UK. 16
2. Ahmed, S. (1985). "n Ach, risk taking propensity, locus of control and entrepreneurship, *Personality and Individual Difference*, 6, 781-785.
3. Arasteh, H. (2003). Entrepreneurship and higher education, principals and obstacles, *Rahyaft Magazine*, (29) 6-11. (In Farsi).
4. Azizi, M. (2004). *Investigating Contexts of Raising and Teaching Entrepreneurship among Bachelor and Master senior students of Shahid Beheshti University*, Master thesis, psychology faculty of Shahid Beheshti University. (In Farsi).
5. Bart, C. (2006). Product Strategy and Formal Structure in Entrepreneurship. *Strategic Management Journal*. 7. (4).
6. Brockhaus, R. (1980). The Effect of Job Dissatisfaction on the Decision to Start a Business. *Journal of Small Business Management*. 181, 37-43.
7. Broumandnasab, M. (2003). *Investigation of Simple and Multiple Relationship of Social-Economic condition, Achievement, Risk-Taking, Creativity and Self Esteem with Entrepreneurship*, Master thesis, psychology faculty of Shahid Chamran University. (In Farsi).
8. Eskandari, F. (2006). *Designing strategies to develop entrepreneurship in Iran Agricultural Higher Education System*. Dissertation in Agricultural Extension and Education, Tehran University.(In Farsi).
9. Farahani, M. (2010). *The Number of Graduates in Agricultural Sector*. Retrieved from: <http://www.ilna.ir/newstext.aspx?ID=122172>. (In Farsi).
10. Fry, L. (1993). *Entrepreneurship- A Planning Approach*, St. Paul, Minnesota: West Publishing Company.
11. Ghasemi, J., Asadi, A. & Hosseininia, GH. (2009). Investigating Factors Affecting Entrepreneurial Mentality of Tehran University Graduate Students. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*. 40-2. (2). 71-79. (In Farsi).
12. Hornaday, J. & Aboud, J. (1971). Characteristics of Successful Entrepreneurs, *Personnel Psychology*, 24: 141-153.
13. Hornaday, J. (1982). Research about Living Entrepreneurs, In C. Kent, D. Sexton & K. Vesper(eds). *Encyclopedia of Entrepreneurship*. Englewood Cliffs, NJ: prentice Hall Co.
14. Howard, S. (2004). Developing Entrepreneurial Potential in Youth: The effects of Entrepreneurial Education and Venture Creation. University of South Florida Report. Pp. 3-17.
15. Human Development Report (HDR). (2002). Human development indicators. Retrieved from: <http://hdr.undp.org/reports/global/2002/en/indicator/indicator.cfm?file=index.html>.
16. Jennings, D. F. & Seaman, L. S. (1994). High and low levels of organizational adaptation: An empirical analysis of strategy, structure and performance. *Strategic Management Journal*. 15:459-475.
17. Khedmati, T.S. (2001). *Investigating Contexts of Raising and Teaching Entrepreneurship in boy governmental high schools from viewpoint of managers, teachers and students in Karaj County*, Master thesis, faculty of psychology, University of Tehran. (In Farsi).
18. Kuratko, D. F. & Hodgetts, R. M. (1995). *Entrepreneurship-A Contemporary Approach*, (3rd Ed), The Dryden Press: Harcourt Brace College Publishers, Orlando FL: PP: 17-25.
19. Liles, P. (1974). *New Business Ventures and Entrepreneur*. Homewood, 3: Richard Irwin Inc.
20. Mashayekh, F. (2004). *Investigative Study of Relationship between Family Social Stratum and Entrepreneurial Mentality of Shiraz University Students*. Master Thesis. Shiraz University. (In Farsi).
21. Maxwell, S. (2003). Development research in europe: towards an (all)-star alliance? *The European Journal of Development Research*, 15(1): 194-198.
22. McClelland, D. (1961). *The Achieving Society*, Princeton, NJ: Nostrand.
23. Postigo, S. (2002). Entrepreneurship Education in Argentina: The case of Sananders University. In *Proceeding of the Conference Entitled. The Internationalizing in Entrepreneurship Education and Training*. Malaysia.
24. Rissal, R. (1992). *A Study of the Characteristics of Entrepreneurs in Indonesia*. Dissertation George Washington University EDD 1988 DAI-A 49/60 P. 15-16 DEC. 1988.
25. Schumpeter, J. (1934). *The Theory of Economic Development*. Cambridge: Harvard University Press.
26. Sharifzadeh, M. & Zamani, G. (2008). Entrepreneurship Mental in Agricultural University: case study in Shiraz University, *Journal of Iran Agriculture Sciences*. (1), (In Farsi).
27. Timmons J.A. (1994). *New Venture Creation: Entrepreneurship for the 21th century*, Chicago. (Revised 4th Ed.). Irwin, Boston.

28. Tropman, J. & Morningstar, G. (1989). *Entrepreneurial System of the 1990s*. New York: Greenwood Press Inc.
29. Turnbull, A., Williams, S., Paddison, A., & Fahad, G. (2001). Entrepreneurship Education, Does it work? In Anderson, A. R., Jack, S. L. (Eds), *Enterprise and Organizational Environments*. Adm. Sci. Q,
30. UNDP. (2002). *Human Development Report: Deepening Democracy in a Fragmented World*. Oxford University Press.
31. Vahedi, M., Muradnezhadi, H., Sharifzadeh, A & Sharifi, M. (2009). Investigating Entrepreneurial Mentality among Students of Ilam Islamic Azad University. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*. 40-2. (2): 93-101. (In Farsi).
32. Woodhall, M. (1992). Student loans in developing countries: feasibility, experience and prospects for reform, *Higher Education* 23, 347-356.